

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านอีซ่อม
ตำบลโป่งตาลอง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

นายโกศล กองทุ่งมน

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544

โกศล กองทงมน : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้าน บ้านอิซอม

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์เชาวน์ หิรัญติยะกุล, 126 หน้า

ผู้วิจัยจัดทำสารนิพนธ์นี้ขึ้นตามวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมาย ตามนโยบายของรัฐบาลที่จะให้มีการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเพื่อทราบถึงนโยบาย จุดแข็ง จุดด้อย ของแต่ละชุมชนทุกท้องที่ โดยมีบัณฑิตศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นผู้ทำการประเมินและรายงานผลการดำเนินงานซึ่งมีวิธีการเก็บข้อมูลต่าง ๆ และรายงานผลตามแบบบันทึกข้อมูล บร.1 - บร.12

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา นาย โกศล กองทงมน

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมิน โครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

(อ.เชาวน์ หิรัญதியะกุล)

กรรมการสอบ

(อ.ดร.พรศิริ จงกล)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมิน โครงการ

(รองศาสตราจารย์ ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี, ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบุคคลและกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำช่วยเหลืออย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

- อาจารย์เชาวน์ หิรัญติยะกุล อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- อาจารย์ ดร. พรศิริ จงกล
- คุณวิวรรธน์ อ่วมจิ๋ว พัฒนาชุมชน ตำบลโป่งตาลอง
- คุณ วิฑูรย์ สีนทอง ประธานองค์การบริหารส่วนตำบล ตำบลโป่งตาลอง
- คุณ มาลี สาทกลาง ประธานกองทุนหมู่บ้านบ้านอีซอ้มและคณะกรรมการกองทุนทุกท่านที่ได้

อำนวยความสะดวกและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยครั้งนี้

- คุณ มงคล บุญนาที ผู้ใหญ่บ้าน บ้านอีซอ้ม และประชาชนในหมู่บ้านที่ให้ความร่วมมือด้วยดี

ตลอดมา

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริม การศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

โกศล กองทุ่งมน

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
หน้าอ้อมมีติ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญแผนภาพ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
หลักการและเหตุผล	1
วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	1
กรอบความคิดทฤษฎี	2
วิธีดำเนินการ	2
ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ	5
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	6
บทนำ	6
นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	6
ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544	8
แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	10
คำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	10
ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	11
การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	11
หลักการประเมินโครงการตามรูปแบบ CIPP Model	12
การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	13

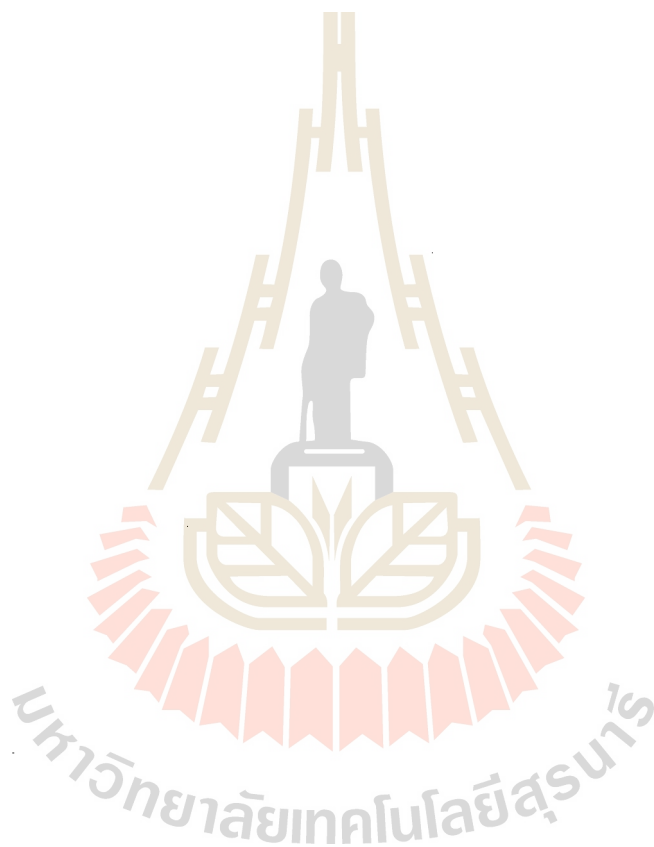
สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ	15
รูปแบบการประเมิน	15
เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน	15
ตัวชี้วัดแหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล	16
ตัวชี้วัดบริบทและตัวแปรที่ศึกษา	17
ตัวชี้วัดการประเมิน โครงการ โดยภาพรวมและตัวแปรที่ศึกษา	19
การแจกแจงตัวแปรและลักษณะค่าของตัวแปร	22
บทที่ 4 ผลการติดตามประเมินโครงการ	29
บทนำ	29
ผลการประเมินบริบทชุมชน	30
ผลการประเมิน โดยภาพรวม	31
ผลการทดลองวิธีการใหม่	35
ผลการประมวลผลเทคนิควิธีการทำธุรกิจของผู้กู้	35
สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	36
บทที่ 5 สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	38
วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	38
วิธีดำเนินการ	38
ผลการดำเนินการ	39
อภิปรายผล	39
ข้อเสนอแนะ	41
บรรณานุกรม	42
ภาคผนวก	43

สารบัญแผนภาพ

หน้า

แผนภาพที่ 1 แผนภาพทฤษฎีการประเมินแบบ CIPP MODEL 3

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 แสดงการแจกแจงตัวแปรและลักษณะค่าของตัวแปรจากการเกิดกองทุน	22
ตารางที่ 3.2 แสดงการแจกแจงตัวแปรและลักษณะค่าของตัวแปรจากการมีระบบบริหารกองทุน	23
ตารางที่ 3.3 แสดงการแจกแจงตัวแปรและลักษณะค่าของตัวแปรจากการมีการเรียนรู้เพื่อตนเอง	24
ตารางที่ 3.4 แสดงการแจกแจงตัวแปรและลักษณะค่าของตัวแปรจากการสร้างภูมิคุ้มกันทางด้าน เศรษฐกิจและสังคม	24
ตารางที่ 3.5 แสดงการแจกแจงตัวแปรและลักษณะค่าของตัวแปรจากการมีศักยภาพและความเข้มแข็ง ของชุมชนท้องถิ่น	25
ตารางที่ 3.6 แสดงการแจกแจงตัวแปรและลักษณะค่าของตัวแปรจากการเกิดองค์กรเครือข่ายการ เรียนรู้	27
ตารางที่ 3.7 แสดงการแจกแจงตัวแปรและลักษณะค่าของตัวแปรจากการค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็ง ของชุมชน	27

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ในอดีตโครงการพัฒนาที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่มักจะเกิดจากการวางแผนของผู้เชี่ยวชาญของประเทศอุตสาหกรรม หรือองค์การระหว่างประเทศ โดยปรกตินี้แล้ววิธีการเหล่านี้ประเทศที่กำลังพัฒนามักจะนำมาใช้เพื่อการแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจภายในประเทศอันสืบเนื่องมาจากสาเหตุบางประการ เช่น การกู้เงินจากองค์การระหว่างประเทศซึ่งในอดีตที่ผ่านมาประเทศไทยก็ใช้วิธีการดังกล่าวเช่นเดียวกัน แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรแม้ว่ารัฐบาลจะได้พยายามผลักดันให้มีนโยบายการขยายธุรกิจอุตสาหกรรมไปสู่ชนบทแล้วก็ตาม แต่เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่กระจุกตัวอยู่ในตัวเมืองทำให้การกระจายรายได้ไปไม่ถึงชนบทอย่างแท้จริง ในระยะต่อมาก็มีความเห็นสอดคล้องกันมากขึ้นว่าแนวทางการแก้ปัญหาก็คือ การส่งเสริมให้ชุมชนได้พัฒนาการผลิตและประกอบกิจการของตนเอง เพื่อมุ่งเน้นการแก้ปัญหาความยากจนและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดียิ่งขึ้น และยังเป็นการสร้างค่านิยมให้คนไทยตระหนักถึงความจำเป็นและการปรับเปลี่ยนกระบวนความคิดทัศนคติโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง

รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญในส่วนนี้ จึงได้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาทพร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดการบริหารเงินกองทุนให้หมุนเวียนกันเองในหมู่บ้าน เพื่อเป็นการสร้างรายได้และลดรายจ่ายตลอดทั้งบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วนจากความพร้อมของหมู่บ้านที่จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จได้รับอนุมัติเงินกองทุนเข้าบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและเพื่อเป็นการทราบว่างบทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแต่ละท้องถิ่นบรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ข้างต้นมากน้อยเพียงใด จึงได้มีการประเมินโครงการโดยนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตที่เข้าประจำอยู่ในแต่ละหมู่บ้านหรือชุมชนและเขียนเรียบเรียงรายงานการประเมินในรูปแบบของสารนิพนธ์ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จตลอดจนจุดอ่อนที่ควรปรับปรุงของแต่ละท้องถิ่น และเพื่อเป็นการพัฒนาความสามารถของนักศึกษาในด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น (ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดวิชาสารนิพนธ์, 2545)

1.2 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1.2.1 เพื่อทราบว่าการดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของแต่ละท้องถิ่นบรรลุตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด

1.2.2 เพื่อทราบปัจจัยด้านบวกและลบที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน มีอะไรบ้าง

1.2.3 เพื่อทราบแนวทางการดำเนินกิจการและการประกอบกิจการในรูปแบบอื่น ๆ

1.2.4 เพื่อให้การทำสารนิพนธ์เป็นกระบวนการเพื่อการเรียนรู้ที่มีความเชื่อมโยงกันในระดับต่าง ๆ

1.2.5 เพื่อให้ทราบว่าตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนมีอะไรบ้างสำหรับการนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนในแต่ละท้องถิ่น

1.3 กรอบความคิดทฤษฎี

ในการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านครั้งนี้เป็นการประเมินเชิงระบบ การประเมินดังกล่าวใช้ทฤษฎีการประเมินแบบ CIPP MODEL ซึ่งเป็นทฤษฎีที่กำหนดให้ใช้แบบเดียวกันสำหรับนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตและสำหรับองค์ประกอบที่ต้องทำการประเมินมีดังต่อไปนี้

C ย่อมาจาก Context คือบริบทของหน่วยระบบ

I ย่อมาจาก Input คือปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ

P ย่อมาจาก Process คือกระบวนการของหน่วยระบบ

P ย่อมาจาก Product คือผลผลิตของหน่วยระบบ

ซึ่งรูปแบบปรากฏอยู่ในหน้าถัดไปพร้อมคำอธิบายโครงสร้างอย่างย่อ

1.4 วิธีดำเนินการ

การดำเนินการมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาเป้าหมายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนท้องถิ่นที่ผู้ทำสาร

นิพนธ์ปฏิบัติงานอยู่

ขั้นที่ 3 ใช้ทฤษฎี CIPP MODEL วิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านและกำหนดตัวบ่งชี้

ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล

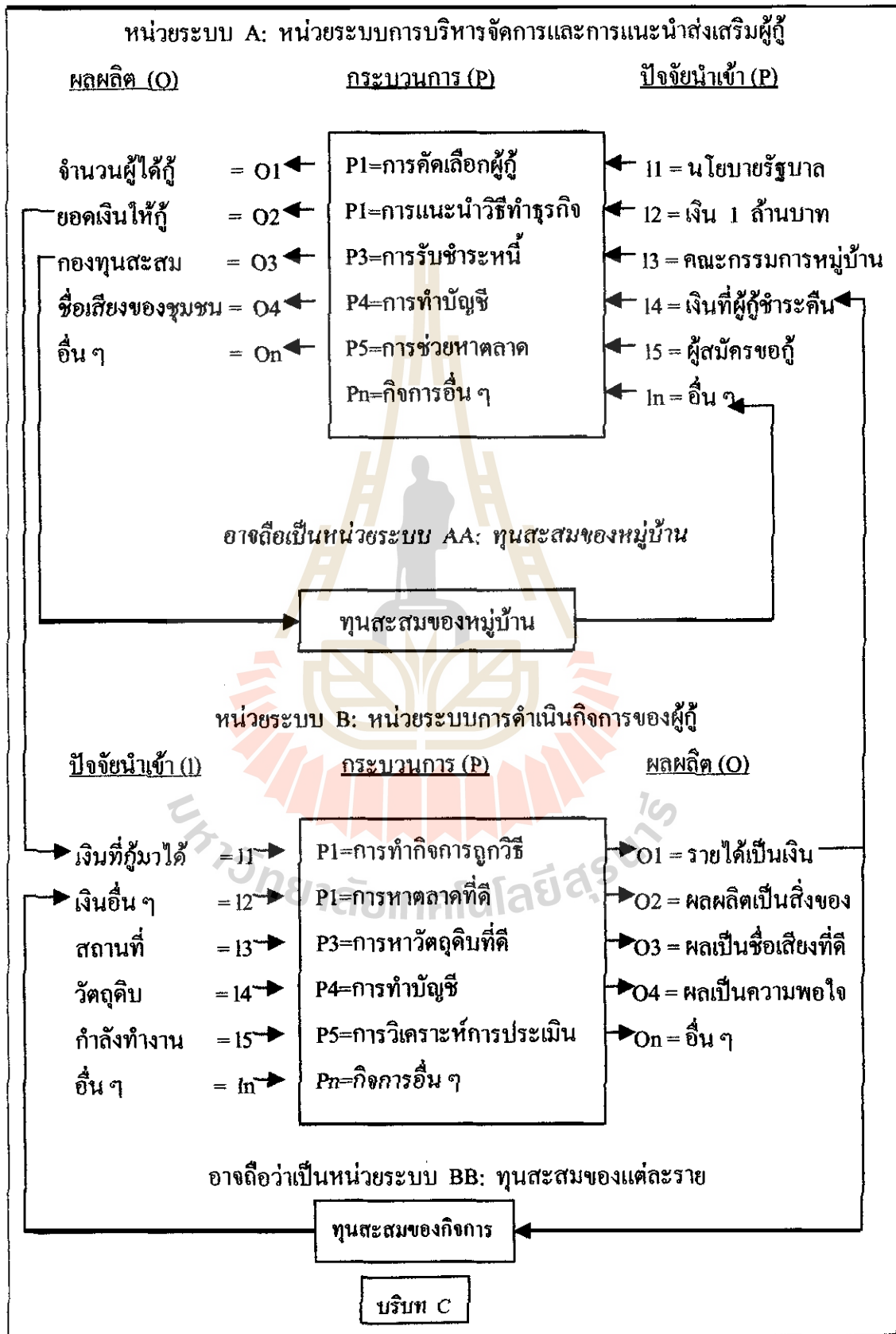
ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยบางส่วนจาก บร.ต่าง ๆ

ขั้นที่ 5 ประมวลผลวิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่จะต้องเขียนในบทที่ 3, 4

ขั้นที่ 6 ลงมือเขียน บทที่ 1,2,3,4,5 บรรณานุกรมและภาคผนวกจนสมบูรณ์ตาม

แนวทางที่กำหนดในชุดวิชาสารนิพนธ์

โดยรายละเอียดปรากฏดังภาพดังต่อไปนี้

จากภาพอธิบายรายละเอียดส่วนต่าง ๆ ได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 หน่วยระบบ A ได้แก่ การบริหารจัดการและการแนะนำส่งเสริมผู้

ปัจจัยนำเข้าในหน่วยระบบ A ได้แก่

- 1) นโยบายของรัฐบาล
- 2) เงิน 1 ล้านบาท
- 3) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
- 4) ผู้สมัครขอกู้
- 5) อื่น ๆ

กระบวนการในหน่วยระบบ A ได้แก่

- 1) การคัดเลือกผู้กู้
- 2) การแนะนำวิธีทำธุรกิจ
- 3) การรับชำระหนี้
- 4) การทำบัญชี
- 5) การขาดตลาด
- 6) อื่น ๆ

ผลผลิตในหน่วยระบบ A ได้แก่

- 1) จำนวนผู้ได้กู้
- 2) ยอดเงินที่ให้กู้
- 3) กองทุนสะสม
- 4) ชื่อเสียงของชุมชน
- 5) อื่น ๆ

ส่วนที่ 2 หน่วยระบบ B ได้แก่ หน่วยระบบการดำเนินการของผู้กู้แต่ละราย

ปัจจัยนำเข้าในหน่วยระบบ B ได้แก่

- 1) เงินที่กู้มาได้
- 2) เงินอื่นๆ
- 3) วัตถุดิบ
- 4) เทคนิควิธีการทำงาน
- 5) อื่น ๆ

กระบวนการในหน่วยระบบ B ได้แก่

- 1) การทำกิจกรรมที่ถูกต้องวิธี
- 2) การหาวัตถุดิบที่ดี

- 3) การหาตลาดที่ดี
- 4) การทำบัญชี
- 5) การวิเคราะห์การประเมิน
- 6) กิจกรรมอื่น ๆ

ผลผลิตในหน่วยระบบ B ได้แก่

- 1) รายได้เป็นเงิน
- 2) ผลผลิตเป็นสิ่งของ
- 3) ชื่อเสียงที่ดี
- 4) ความพอใจ
- 5) อื่น ๆ

บริบท C ในที่นี้หมายถึงบริบทของหน่วยระบบ A และ B เช่นสภาพภูมิประเทศและความเข้มแข็งของชุมชน ตลอดจนสภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไปของประเทศและนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับกองทุนดังกล่าว (ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดวิชาสารนิพนธ์,2545)

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน บ้านอีซอ่ม หมู่ที่ 5 ตำบลโป่งตาลอง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีดังต่อไปนี้

- 1.5.1 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน
- 1.5.2 ทำให้ทราบปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการกองทุน
- 1.5.3 ทราบถึงตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนและตัวชี้วัดความสำเร็จในการบริหารจัดการกองทุน
- 1.5.4 บัณฑิตกองทุนหมู่บ้านมีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการทำการประเมินโครงการได้อย่างเป็นระบบ
- 1.5.5 หน่วยงานราชการจะนำผลการประเมิน ไปพิจารณาและหาแนวทางการพัฒนาได้อย่างถูกต้องกับความต้องการของชุมชนแต่ละแห่ง

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

2.1 บทนำ

หลักวิชาต่าง ๆ ที่ปรากฏในบทนี้ เป็นหลักวิชาที่ผู้เขียนสารนิพนธ์ ได้ประมวลจากแนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อแสดงว่าหลักวิชาทั้งในเนื้อหาสาระและหลักวิชาด้านเทคนิควิธีการประเมิน ที่นำมาใช้ในการประเมินครั้งนี้มีความถูกต้องและมีความสมเหตุสมผลในทางวิชาการ ประกอบด้วยเนื้อหาสาระและประเด็นเทคนิคการประเมินจำนวน 8 ด้านได้แก่

- 1) นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
 - 2) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
 - 3) แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
 - 4) แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน
 - 5) ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
 - 6) การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
 - 7) หลักการประเมินโครงการ รูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model
 - 8) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- เพื่อให้เกิดความเข้าใจในรายละเอียดของแต่ละประเด็นและเนื้อหาในด้านต่าง ๆ ผู้เขียนจึงแยกรายละเอียดในแต่ละประเด็นในด้านต่าง ๆ ดังนี้

2.2 นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2.2.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายของรัฐบาลซึ่งมี พ.ศ.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง (คู่มือสำหรับประชาชน เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง,2544)

2.2.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ ควรประกอบด้วยหลักการสำคัญ 4 ประการ คือ

- 1) ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2) การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนหมู่บ้าน
- 3) การปฏิรูประบบบริหารการแผ่นดิน ตามแนวทางให้หมู่บ้านเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา

การพัฒนา

4) การติดตามการประเมินผลโดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน (ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดวิชาสารนิพนธ์,2545)

2.2.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน และชุมชนเมืองสำหรับการลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปปลูกสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

2) ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบ และบริหารจัดการกองทุนของหมู่บ้านหรือชุมชน

3) เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการเรียนรู้ การสร้างและการพัฒนาการความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

4) กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

5) เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2.2.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้องดังนี้

1) ระเบียบสำนักคณะนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544

2) ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2.3 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวด 1 ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1. ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” โดยมีชื่อย่อว่า กทบ. ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธานคนที่หนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นรองประธานคนที่สอง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นรองประธานคนที่สาม ผู้อำนวยการสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรและผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน 10 คน เป็นกรรมการ เลขาธิการนายกรัฐมนตรีเป็นกรรมการเลขานุการ

2. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี และอาจได้รับการแต่งตั้งได้อีก โดย กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- 1) ตาย
- 2) ลาออก
- 3) เป็นบุคคลล้มละลาย
- 4) คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
- 5) เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนคนไร้ความสามารถ
- 6) ได้รับโทษจำคุกโดยพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

3. การประชุมของคณะกรรมการ ต้องมีคณะกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงเป็นองค์ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเสียงเป็นอันชี้ขาด

4. คณะกรรมการอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1) กำหนดนโยบาย การจัดตั้ง และแนวทางการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

- 2) กำหนดแผนการจัดหาเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแผนการจัดสรรให้แก่กองทุน
- 3) จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เสนอต่อคณะรัฐมนตรี
- 4) กำหนดแผนงาน และอกระเบียบ ข้อบังคับและประกาศในการจัดตั้งและแนวทางการบริหารงานกองทุน
- 5) อกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหาและจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน
- 6) อกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และการบริหารกองทุน
- 7) แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงานเพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้
- 8) อกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติตามระเบียบนี้
- 9) รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคและฐานะทางการเงินของกองทุนให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

หมวด 2 ว่าด้วยสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี โดยมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

- 1) ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการ
- 2) ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ
- 3) ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและของกองทุน
- 4) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบถึงการจัดตั้ง นโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน
- 5) ดำเนินการประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมความพร้อม ในการจัดตั้งกองทุนและแนวทางการบริหารกองทุน
- 6) จัดให้มี หรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน
- 7) พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการ ในการพิจารณาแผนการบริหารและการจัดการกองทุน

- 8) ให้การสนับสนุน ปรึกษาหารือ และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบายระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน
- 9) ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานการบริหารกองทุน
- 10) รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ
- 11) ดำเนินการอื่นใดที่คณะกรรมการมอบหมาย (สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2544)

2.4 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่าง ๆ เนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามข้อ 41 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 กำหนดไว้ว่า

- 1) จะต้องมีการเวียน ตามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม
- 2) การเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จะต้องเป็นไปตามข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติดังนี้
 - 1) เป็นผู้ที่มีชื่อในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสองปี ก่อนวันที่ได้รับการคัดเลือกเป็นคณะกรรมการกองทุน
 - 2) เป็นผู้บรรลุนิติภาวะโดยมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์
 - 3) ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่มีประวัติเสียทางการเงิน
 - 4) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย
 - 5) ไม่เคยได้รับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก
 - 6) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิด
 - 7) ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออกหรือไล่ออกจากราชการ
 - 8) ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งที่เสียสิทธิ์ตามมาตรา 68 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปี พุทธศักราช 2540
 - 9) ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุน

2.5 คำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาตินั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ได้ประเมินความ

พร้อมในด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามสภาพความเป็นจริง สำหรับหมู่บ้านและชุมชนเมืองจำต้องมีความพร้อมดังนี้

- 1) มีผู้มาประชุมจำนวนสามในสี่ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด
- 2) มีวิธีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน
- 3) คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนครบถ้วนตามระเบียบของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

- 4) มีระเบียบข้อบังคับในการดำเนินงานกองทุน
- 5) การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการจัดการกองทุน
- 6) การปฏิบัติของสมาชิกตามระเบียบ และข้อบังคับของกองทุน
- 7) การเปิดบัญชีเงินฝากของกองทุน

2.6 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บ้านอิฐมอญ หมู่ที่ 5 ตำบลโป่งตอง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีระเบียบข้อบังคับดังต่อไปนี้

- 1) ข้อบังคับเกี่ยวกับสมาชิกภาพ (การเข้าเป็นสมาชิก การลาออก การฝากเงินออม การถือหุ้น ค่าธรรมเนียมหรืออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสมาชิก)
- 2) ข้อบังคับเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงินของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
- 3) ข้อบังคับเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินและการชำระคืนเงินกู้
- 4) ข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีของกองทุน
- 5) ข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดสรรผลประโยชน์
- 6) ข้อบังคับเกี่ยวกับการประชุมคณะกรรมการและสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

2.7 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้ นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีสาระสำคัญดังนี้

1) สมาชิกที่ประสงค์จะขอเงินจากกองทุนจะต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน โดยยื่นคำขอกู้ดังกล่าวต่อคณะกรรมการกองทุนให้คณะกรรมการพิจารณาเงินกู้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

2) คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกินสองหมื่นบาท ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งรายได้เกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ในอัตราให้

คณะกรรมการเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป แต่ทั้งนี้ไม่เกินจำนวนห้าหมื่นบาท

3) ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอต้งหมดหรือบางส่วน บันทึกรายการเห็นในแบบคำขอกู้ยืม พร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงินตลอดจนเงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้ แจ้งให้ผู้กู้และธนาคารรับทราบโดยเร็ว

4) คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะค้ำประกันบุคคล หรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์และวิธีที่กองทุนกำหนด

5) ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก

6) การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย การชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนให้ผู้กู้ชำระให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดไม่เกินหนึ่งปี นับแต่วันที่ทำสัญญา

7) ในกรณีที่ผู้กู้เกิดผิดสัญญาไม่ชำระเงินต้นคืนพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญาเงินกู้ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระเบียบหรือข้อบังคับกองทุนกำหนดไว้ อย่างแน่นอนสำหรับจำนวนที่ขาดหรือค้างชำระ เว้นแต่ผู้กู้ได้รับการผ่อนผันการชำระหนี้

8) ในกรณีที่ผู้กู้มิได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมเงินหรือเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้กู้นำเงินไปใช้ในอกรอบวัตถุประสงค์โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร ให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวนได้โดยทันที (สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำนักนายกรัชมุนตรี,2544)

2.8 หลักการประเมินโครงการตามรูปแบบ CIPP Model

เจเลียว บุรีภักดี (2544) ได้สรุปภาพโดยรวมของทฤษฎีระบบ CIPP Model ในหนังสือชุดวิชาการวิจัยชุมชน(2545) ไว้ดังนี้ ทฤษฎีระบบคือแนวคิดที่เชื่อว่าเอกภพแห่งนี้เป็นหนึ่งในหน่วยระบบซึ่งมีคุณสมบัติต่าง ๆ ของหน่วยระบบคือ

- 1) เป็นหน่วยงาน
- 2) มีขอบเขต
- 3) มีผลผลิต
- 4) มีกระบวนการ
- 5) มีปัจจัยนำเข้า
- 6) มีบริบท

- 7) มีผลย้อนกลับ
- 8) ประกอบขึ้นจากหน่วยระบบอนุระบบจำนวนหนึ่ง
- 9) เป็นหน่วยอนุระบบของอภิระบบ
- 10) มีจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดบนมิติเวลา
- 11) มีที่มาที่อยู่และที่ไป (ชุดวิชาการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดวิชาการวิจัยชุมชน,2545)

2.9 การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็น โครงการที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับการจัดสรรเงินทุนแล้ว เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการจัดสรรเงินทุนการศึกษาแก่บัณฑิตให้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ โดยกำหนดให้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา โดยเนื้อหาหลักสูตรจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการเงิน การบัญชี การจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินผลโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมถึงการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือซึ่งมีวัตถุประสงค์คือ

1. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยกระบวนการของการศึกษาระดับบัณฑิต เพื่อเข้าไปช่วยเหลือส่งเสริมการพัฒนาและติดตามประเมินผลวิจัยนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อสร้างรายได้ สร้างโอกาส สำหรับบัณฑิตว่างงาน 74,881 คน โดยเฉพาะบัณฑิตในหมู่บ้านชนบท
3. เพื่อสร้างศักยภาพและยกระดับการศึกษาของบัณฑิตให้มีทักษะในการบริหารจัดการซึ่งเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อีกทางหนึ่ง
4. เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งข้อมูลของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

เป้าหมาย

- 1) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จำนวน 74,881 กองทุน

2) ให้บัณฑิตได้ยกระดับฐานะการศึกษา และมีศักยภาพด้านการบริหารโครงการ จำนวน 74,881 คน

3) มีรายงานความก้าวหน้านโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง และรายงานผลการวิจัยกองทุนรวมทั้งสิ้น 74,881 กองทุน (คู่มือนักศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต การจัดการและการประเมินโครงการ,2544)

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

3.1 รูปแบบการประเมิน

3.1.1 หลักการพื้นฐานของการประเมินเป็นการประเมินตามรายงานสภาพจริง หรือที่เรียกว่า “Authentic Evaluation”

3.1.2 การตัดสินคุณค่า ความเด่น ความด้อย ไม่ใช่เป้าหมายสำคัญของการประเมิน แต่อาจทำในเชิงชี้แนะสำหรับตัวบ่งชี้บางตัวเท่านั้น

3.1.3 การกำหนดเกณฑ์สำหรับการตัดสินค่าของตัวบ่งชี้จะไม่กระทำไว้ล่วงหน้า แต่จะทำการเก็บข้อมูลก่อนสำหรับตัวบ่งชี้ทุกตัว แล้วจึงค่อยพิจารณาว่าควรกำหนดเกณฑ์ ตัดสินค่าสำหรับตัวบ่งชี้บ้างแล้วจึงค่อยพิจารณาตัดสินตามเกณฑ์นั้น ส่วนตัวบ่งชี้ที่ไม่มีการกำหนดเกณฑ์ก็เสนอโดยไม่มี การตัดสินค่า แต่เป็นรายงานผลข้อมูลตามสภาพจริง

3.1.4 รูปแบบการประเมินเป็นการประเมินเชิงระบบซึ่งตรงกับ ซิพฟ์ โมเดล (CIPP Model : Context-Input-Process-Product) แบบจำลองซิพฟ์โมเดล ระบุว่า จะประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ ตรงตามแผนภูมิเชิงระบบที่ได้แสดงไว้ในบทที่ 1 ของสารนิพนธ์นี้

1) การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของชุมชนท้องถิ่น คำว่า “บริบท” หมายถึง สภาพแวดล้อม ซึ่งอยู่รอบ ๆ หน่วยระบบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองนั้น

2) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าทั้งปวงของหน่วยการบริหารจัดการและของหน่วยระบบกิจการของผู้กู้

3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการของทั้งสองหน่วยระบบ คือหน่วยระบบบริหารจัดการกองทุนและหน่วยระบบกิจการของผู้กู้

4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตทั้งหมดที่เกิดขึ้นในหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ และหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่ แบบราย

งานต่าง ๆ (บร) และแบบเก็บข้อมูลอื่น ๆ เพิ่มเติมเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีดังนี้

3.2.1 แบบรายงาน บร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)

3.2.2 แบบรายงาน บร.2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)

3.2.3 แบบรายงาน บร.3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคติดที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)

3.2.4 แบบรายงาน บร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)

3.2.5 แบบรายงาน บร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)

3.2.6 แบบรายงาน บร.6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)

3.2.7 แบบรายงาน บร.7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน)

3.2.8 แบบรายงาน บร.8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์)

3.2.9 แบบรายงาน บร.9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)

3.2.10 แบบรายงาน บร.10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)

3.2.11 แบบรายงาน บร.11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี)

3.2.12 แบบรายงาน บร.12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)

3.2.13 แบบเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในลักษณะอื่น ๆ

3.3 ตัวชี้วัดแหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูล

3.3.1 ตัวชี้วัด

ในการกำหนดตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ผู้ทำสารนิพนธ์ ได้กำหนดตัวชี้วัดตามกรอบความคิดทฤษฎีเชิงระบบหรือตามกรอบการประเมินแบบซิพพ์ โมเดล (CIPP Model) ดังที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 1

ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ประกอบด้วย

3.3.1.1 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบการ บริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ (หน่วยระบบ A) ได้แก่

- 1) ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator)
- 2) ชีวัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator)
- 3) ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator)

4) ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator)

3.3.1.2 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลราย (หน่วยระบบ

B) ได้แก่

- 1) ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator)
- 2) ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator)
- 3) ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator)
- 4) ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator)

3.3.2 แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล

แนวทางดำเนินงานด้านข้อมูล ในการทำสารนิพนธ์ไม่ได้เน้นความเคร่งครัดในวิธีการวิจัยที่จะมุ่งควบคุมการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล แต่มุ่งให้ได้เนื้อหาสาระ และข้อหลักวิชาที่รวบรวมมาได้ ดังนั้น จึงไม่ได้แสดงวิธีการโดยละเอียดในการเก็บข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการเก็บข้อมูล สำหรับแต่ละตัวบ่งชี้ขึ้นอยู่กับลักษณะและธรรมชาติของตัวชี้วัดนั้น ๆ ทั้งตัวชี้วัดของหน่วยระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้ดูแล และตัวชี้วัดของหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลราย

วิธีการที่ใช้เก็บข้อมูลและในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ ประกอบด้วยหลายวิธีอัน ได้แก่

- 1) การสัมภาษณ์โดยใช้แบบ บร. ต่าง ๆ
- 2) การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน
- 3) การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม
- 4) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

วิธีสังเคราะห์ข้อมูล ในการสังเคราะห์ข้อมูลที่เก็บมาได้ด้วยวิธีต่าง ๆ ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลในเรื่องเดียวกันมาประมวลเข้าด้วยกัน ถ้าพบว่ามีข้อแตกต่างก็ทำการตรวจสอบกับแหล่งที่มา หรือแหล่งอื่นที่มีความเชื่อถือได้ จากนั้นจึงนำมาเรียบเรียงและจัดเกล้าจนได้ประเด็นที่ชัดเจน ดังปรากฏในบทที่ 4

3.4 ตัวชี้วัดบริบทและตัวแปรที่ศึกษา

ตัวชี้วัดบริบท หมายถึง ตัวชี้วัดสภาพแวดล้อมของหน่วยระบบ A เป็นสำคัญ ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้าน แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

3.4.1 บริบทระดับประเทศ เช่น สภาพของดิน, ป่าไม้ สภาพศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และตัวบ่งชี้อื่น ๆ ในแบบรายงาน บร.1

ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ หรือ ตัวชี้วัดบริบทรอบนอก ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

นี้

- 1) ความยากจนของประเทศ
- 2) นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (SMEs)
- 3) ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ
- 4) สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
- 5) ความเดือนร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน
- 6) บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบทบางคน เรียกว่า ความล้มสลายของ

ท้องถิ่นชนบท

- 7) ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ
- 8) อื่น ๆ

3.4.2 บริบทระดับท้องถิ่น เช่น สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน / ชุมชนนี้ สภาพป่าและหนองน้ำ สภาพที่ดินทำกินของชาวบ้านในหมู่บ้าน / ชุมชนและตัวบ่งชี้อื่น ๆ ในแบบรายงาน บร.1

ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น หรือตัวชี้วัดบริบทภายในท้องถิ่น ประกอบไปด้วย ตัวแปรตาม บร.1 ดังต่อไปนี้

- 1) ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านชุมชน
- 2) สภาพปัจจุบัน
- 3) ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้านและชุมชน
- 4) ด้านวัฒนธรรม
- 5) ข้อมูลด้านอื่น ๆ (ในชุดวิชาที่ 1 “การวิจัยชุมชน” โดยเฉพาะในหน่วยที่ 1 ของชุดวิชานั้น) เช่น

5.1 ลักษณะบางประการด้านเศรษฐกิจและอาชีพ เช่น การมีหนี้สินของชาวบ้าน การมีที่ทำกินของตนเอง, การเช่าที่ทำกิน การมีทัศนคติอยากได้สิ่งนั้น สิ่งนั้นต้องขายทรัพย์สินเดิม หรือกู้ หรือยืมสิน, การตลาดสำหรับผลผลิต, และระดับฐานะทางการเงินหรือสินทรัพย์

5.2 วัฒนธรรมประเพณี หรือแบบแผนการดำเนินชีวิตที่เด่น ๆ ของท้องถิ่น / ชุมชน

5.3 ลักษณะบางประการที่เป็นศักยภาพในด้านดีซึ่งจะเอื้อต่อการสร้างความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนให้แก่ชุมชน เช่น ความสามัคคี ความขยัน การมีแหล่งท่องเที่ยว การมีแหล่งอาหาร เป็นต้น

5.4 ลักษณะบางประการที่สื่อแสดงถึงความไม่เข้มแข็งของชุมชนและท้องถิ่น เช่น การละทิ้งถิ่น การแตกแยกของครอบครัว ความไม่สามัคคี โรคภัยประจำท้องถิ่น เป็นต้น

3.5 ตัวชี้วัดการประเมินโครงการโดยภาพรวมและตัวแปรที่ศึกษา

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยภาพรวมตามแนวคิดเชิงระบบประกอบไปด้วย 2 หน่วยระบบ ดังนี้

1. หน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้
2. หน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย

ดังนั้นในการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อที่จะประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจึงเป็นไปตามกรอบความคิดทฤษฎีที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งได้รายการตัวชี้วัด ดังนี้

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ประกอบไปด้วย ตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) สำหรับตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ A นี้ก็คือตัวชี้วัดที่กล่าวมาแล้วในตอนที่ 3
2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า ของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 - 2.1 นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
 - 2.2 เงิน 1 ล้านบาท
 - 2.3 คณะกรรมการหมู่บ้าน
 - 2.4 เงินที่ผู้กู้ชำระคืน
 - 2.5 ผู้สมัครขอกู้
3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วย ตัวแปร ดังต่อไปนี้
 - 3.1 การคัดเลือกผู้กู้
 - 3.2 การแนะนำวิธีการทำธุรกิจ
 - 3.3 การรับชำระหนี้
 - 3.4 การทำบัญชี
 - 3.5 การช่วยเหลือตลาด
4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้
 - 4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่ ตัวแปร
 - 1) จำนวนผู้กู้
 - 2) ยอดเงินให้กู้
 - 4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)
 - 1) จำนวนผู้ที่ได้

- 2) จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน
- 3) การขยายกิจการของผู้กู้
- 4) การเกิดกิจการใหม่ ๆ ขึ้นในท้องถิ่น

4.3 ผลกระทบทางอ้อม (Imdirect Impacet)

- 1) กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง
- 2) ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้
- 3) ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด
- 4) ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย ประกอบไปด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ B แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1.1 ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับตัวชี้วัดระดับประเทศของหน่วยระบบ A (ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนที่ 3)

1.2 ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น ซึ่งเน้นตัวชี้วัดบริบทชนิดเดียวกับตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่นของหน่วยระบบ A (ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนที่ 3)

1.3 ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 1) ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว
- 2) ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือญาติ
- 3) หนี้สินธนาคารของผู้กู้
- 4) หนี้ภายนอกนอกระบบของผู้กู้

1.4 อาชีพหลักของผู้กู้

1.5 รายได้ของครอบครัว

1.6 ประสบการณ์ในการดำเนินงาน

2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

2.1 เงินที่กู้มาได้

2.2 เงินอื่น ๆ

2.3 สถานที่ และวัสดุคิบ

2.4 เทคนิควิธีทำงาน

2.5 กำลังทำงาน

3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 - 3.1 การทำกิจการอุทกวิธี
 - 3.2 การหาตลาดที่ดี
 - 3.3 การหาวัตถุดิบที่ดี
 - 3.4 การทำบัญชี
 - 3.5 การวิเคราะห์ประเมิน
4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B แบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้
 - 4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่
 - 1) รายได้เป็นเงิน
 - 2) ผู้ที่ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ
 - 4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)
 - 1) ผู้ที่ได้ขยายกิจการ
 - 2) ผู้ที่ได้ทำกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ดีขึ้นอันเนื่องมาจากการได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
 - 4.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)
 - 1) ผู้ที่มีการพึ่งตนเอง
 - 2) ผู้ที่มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน
 - 3) การกลับคืนถิ่นของประชาชน

กล่าวโดยสรุป ตัวชี้วัดการประเมินโครงการโดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B นั้น มีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่น บังจายนำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัว ต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ รายได้เป็นเงิน ผู้ในแต่ละรายต้องส่งคืนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนั้น เงินที่ผู้ชำระคืนเป็นตัวชี้วัดบังจายนำเข้าของหน่วยระบบ A

ความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น ต้องประเมินทั้ง หน่วยระบบ เพราะหน่วยระบบ A ประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้ประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้ชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็นบังจายนำเข้าให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้น ในทำนองคล้ายกันกับผลผลิตของหน่วยระบบ คือ ยอดเงินกู้ที่ให้กับผู้ ถ้าออกไปสู่คนคิดและมากพอ หน่วยระบบ B จะประสบความสำเร็จด้วย

3.6 ตัวชี้วัดผลการทดลองวิธีการใหม่และตัวแปรที่ศึกษา

การทดลองวิธีการใหม่ หมายถึง การนำวิธีปฏิบัติงาน (Process) แบบใหม่ ๆ ไปใช้กับ

ระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ และระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.6.1 ตัวชี้วัดผลการทดลองวิธีการใหม่ในหน่วยระบบ A คือหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ประกอบไปด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้

- 1) การทำบัญชีแบบใหม่
- 2) การหาตลาดใหม่ให้กับธุรกิจ
- 3) การเชื่อมโยงตลาดระหว่างหมู่บ้าน

3.6.2 ตัวชี้วัดผลการทดลองวิธีการใหม่ในหน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

- 1) วิธีผสมอาหารไก่แบบใหม่
- 2) วิธีเลี้ยงปลาอุกแบบใหม่
- 3) วิธีการหาตลาดที่ดี

3.7 การแจกแจงตัวแปรและลักษณะค่าของตัวแปร

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ทราบว่ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบรรลุเป้าหมาย 5 ข้อเพียงใด อันได้แก่

1.1 การเกิดกองทุน

ตารางที่ 3.1 แสดงการแจกแจงตัวแปรและลักษณะค่าของตัวแปรจากการเกิดกองทุน

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1. การมีกองทุนหมู่บ้าน	<ul style="list-style-type: none"> - มีกองทุนอยู่แล้วก็กองทุน - มีกองทุนขึ้นใหม่จากกองทุน 1 ตำบลบาทสมทบกับกองทุนหนึ่งกองทุนใด
2. การมีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน	<ul style="list-style-type: none"> - มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน - มีบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกองทุนมาให้ความรู้
3. ทศนคติที่มีต่อกองทุน	<ul style="list-style-type: none"> - มีความต้องการอยากให้เกิดกองทุนหมู่บ้าน - มีกองทุนหมู่บ้านสามารถพัฒนาอาชีพและรายได้ - มีการพัฒนาอาชีพ
4. การมีวัตถุประสงค์ของกองทุน	<ul style="list-style-type: none"> - มีการสร้างงาน - มีสวัสดิภาพของสมาชิกกองทุน

ตารางที่ 3.1 แสดงการแจกแจงตัวแปรและลักษณะค่าของตัวแปรจากการเกิดกองทุน (ต่อ)

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
5. แนวโน้มความเข้มแข็งและความอยู่รอดของกองทุน	<ul style="list-style-type: none"> - มีผู้สนับสนุนให้เกิดกองทุน - มีสมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมือสมัครเป็นสมาชิกร่วมกองทุน - จำนวนสมาชิกกองทุน
6. ยอดเงินในปัจจุบันของกองทุนหมู่บ้าน	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนเงินออมและเงินทุน

1.2 การมีระบบบริหารกองทุน

ตารางที่ 3.2 แสดงการแจกแจงตัวแปรและลักษณะค่าของตัวแปรจากการมีระบบบริหารกองทุน

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1. คณะกรรมการบริหารกองทุน	<ul style="list-style-type: none"> - มีคณะกรรมการบริหารกองทุน - จำนวนคณะกรรมการบริหารกองทุน
2. ระเบียบการบริหารกองทุน	<ul style="list-style-type: none"> - มีระเบียบการบริหารกองทุน - มีการร่วมกันสร้างตามระเบียบ
3. การดำเนินงานของคณะกรรมการบริหาร	<ul style="list-style-type: none"> - มีการประชุมของคณะกรรมการ - มีการรับสมาชิก - มีการจัดทำบัญชีเป็นปัจจุบัน - มีการรับเงินฝาก - มีการระดมเงินทุนฝาก
4. การตัดสินใจเงินกู้	<ul style="list-style-type: none"> - มีระเบียบการกู้และขอกู้ - มีระเบียบการคิดดอกเบี้ย - จำนวนผู้กู้ที่ได้รับการพิจารณาเงินกู้ - จำนวนผู้กู้ที่ไม่ได้รับการพิจารณาเงินกู้ - จำนวนผู้กู้ที่ไม่มีความพอใจกับการพิจารณาเงินกู้
5. มีการจัดสรรผลประโยชน์	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนยอดกองทุนสะสมจาก

1.3 การมีการเรียนรู้เพื่อตนเอง

ตารางที่ 3.3 แสดงการแจกแจงตัวแปรและลักษณะค่าของตัวแปรจากการมีการเรียนรู้เพื่อตนเอง

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1. มีความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง	- ได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง - มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีการปฏิบัติในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง	- มีการนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในการบริหารกองทุน - มีการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการประกอบอาชีพของผู้กู้
3. มีความเข้าใจเรื่องการพึ่งตนเอง	- มีการนำหลักการพึ่งตนเองใช้ในการบริหาร
4. มีการปฏิบัติในเรื่องการพึ่งตนเอง	- มีการนำหลักการพึ่งตนเองมาใช้ในการประกอบอาชีพ
5. มีความเข้าใจเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น	- ได้รับความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น - มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น
6. มีการปฏิบัติในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น	- มีการนำหลักการภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการบริหารกองทุน - มีการนำหลักการภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการดำเนินกิจการของผู้กู้

1.4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

ตารางที่ 3.4 แสดงการแจกแจงตัวแปร และลักษณะค่าของตัวแปรจากการสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1. การกระตุ้นให้มีภูมิคุ้มกันระดับกองทุนโดยรวม	- มีการชี้แนะเรื่องกองทุนให้ประชาชนเข้าใจ - หลักการสำคัญที่ว่ากองทุนหมู่บ้านเป็นของสมาชิกทุกคน

ตารางที่ 3.4 แสดงการแจกแจงตัวแปร และลักษณะค่าของตัวแปรจากการสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคม (ต่อ)

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
2. ภูมิคุ้มกันระดับกิจการของผู้กู้	<ul style="list-style-type: none"> - มีความเข้าใจของสมาชิกกองทุนเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนว่าจะต้องช่วยกันรักษาเงินกองทุนด้วยตนเอง ถ้าผู้กู้ไม่ชำระคืนจะต้องจัดการกันเองให้ได้ - สมาชิกเห็นโอกาสในการใช้กองทุนที่ถูก - ผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพโดยใช้หลักการพึ่งตนเองทางเทคโนโลยี - ผู้กู้แต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพ โดยคำนึงถึงการบริโภคเองและตลาดที่แน่นอน

1.5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น

ตารางที่ 3.5 แสดงการแจกแจงตัวแปร และลักษณะค่าของตัวแปรจากการมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1. ศักยภาพเดิมของบริบท	<ul style="list-style-type: none"> - สภาพของป่า - สภาพดิน - สภาพของหนองน้ำ - จำนวนประชากร - อาชีพครั้งแรกของประชากร - ถนน - ไฟฟ้า - ประปา
2. การดำเนินงานเท่าที่ผ่านมามีศักยภาพในด้านต่าง ๆ	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนเงินกองทุนในหมู่บ้าน - จำนวนกลุ่มต่าง ๆ และจำนวนเงิน

ตารางที่ 3.5 แสดงการแจกแจงตัวแปร และลักษณะค่าของตัวแปรจากการมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น (ต่อ)

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
2.1 ทุนด้านการเงิน	- จำนวนและลักษณะประชากร - การประกอบอาชีพ
2.2 ทุนด้านทรัพยากรทางกายภาพ	- สภาพของที่ดิน - จำนวนวัด/มัสยิด/โบสถ์ - การใช้ภาษาพื้นบ้าน
2.3 ทุนด้านทรัพยากรทางกายภาพ	- การมีโบราณสถาน - โบราณวัตถุ
2.4 ทุนทางปัญญา	- จำนวนโรงเรียนในหมู่บ้าน - จำนวนผู้ที่จบการศึกษาระดับต่าง ๆ - จำนวนนักเรียนในระดับต่าง ๆ - จำนวนภูมิปัญญาชาวบ้าน
3. การมีความเข้มแข็งในการทำกิจการของผู้	
3.1 การเกษตร	- มีการสร้างงาน (ของกลุ่ม/องค์กร)
3.2 ค้าขาย	- มีการลดรายจ่ายพัฒนาอาชีพ
3.3 การบริการในชุมชน	- มีการพัฒนาอาชีพ
3.4 อุตสาหกรรมในครัวเรือน	- จำนวนผู้คนที่ดำเนินกิจการยั่งยืน
3.5 การลดรายจ่ายพัฒนาอาชีพ	

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การทราบว่าที่ปัจจัยด้านบวกและด้านลบอะไรบ้างที่สนับสนุนหรือขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุน

2.1 ปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุน

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1. การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน	- มีใครบ้างมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน
2. มีกองทุนเดิมในหมู่บ้าน	- จำนวนกองทุนเดิมในหมู่บ้าน - จำนวนเงินสะสมในหมู่บ้าน
3. มีกลุ่ม/องค์กรต่าง ๆ ในชุมชน	- จำนวนกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน

2.2 ปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหา

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1. มีการไม่สนับสนุนในการจัดตั้งกองทุน	- จำนวนผู้ไม่เห็นด้วยในการจัดตั้ง
2. มีความไม่พึงพอใจในการจัดตั้งกองทุน	- จำนวนผู้ที่ไม่พึงพอใจในการจัดตั้ง
3. ไม่มีเงินกู้พร้อมคอกเบี้ยกลับเข้ากองทุน	- จำนวนผู้ที่ไม่ยอมส่งเงินกู้พร้อมคอกเบี้ยกลับเข้ากองทุน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

ตารางที่ 3.6 แสดงการแจกแจงตัวแปร และลักษณะค่าของตัวแปรจากการเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1. มีเครือข่ายองค์กรย่อยในชุมชน	- มีองค์กรผู้ประกอบอาชีพเดียวกัน - มีองค์กรผู้ประกอบอาชีพเสริมกัน
2. มีองค์กรแหล่งความรู้ที่เสริมการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตในชุมชน	- มีหน่วยขององค์กรมาให้ความรู้เรื่องการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิต - มีการตั้งแหล่งองค์กรความรู้ในชุมชน
3. มีองค์กรภายนอกชุมชนเชื่อมโยงกับองค์กรภายในชุมชน	- มีการจัดตั้งโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 การค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

ตารางที่ 3.7 แสดงการแจกแจงตัวแปร และลักษณะค่าของตัวแปรจากการค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1. มีความสามัคคี	- คนในชุมชนมีความสามัคคี
2. มีความซื่อสัตย์ ยกย่องคนทำดี	- สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์ - ชุมชนยกย่องคนทำความดี

ตารางที่ 3.7 แสดงการแจกแจงตัวแปร และลักษณะค่าของตัวแปรจากการค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน (ต่อ)

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
4. มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	- คนในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
5. มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม	- คนในชุมชนมีโอกาหาความรู้เพิ่มเติม
6. มีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้	- คนในชุมชนมีอาชีพที่มั่นคง
7. ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่น	- ครอบครัวในชุมชนมีความปรองดองกัน
8. มีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กร	- ในชุมชนมีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กร
9. มีการประชุมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก	- ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นกัน
10. มีการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส	- คนในชุมชนมีการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส
11. ผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม	- ในชุมชนมีผู้นำที่มีคุณธรรม
12. มีแผนงานชุมชน โดยสมาชิก	- มีแผนงานของชุมชนในการแก้ปัญหา

4.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่นที่ผู้เขียนสารนิพนธ์รับผิดชอบอยู่

ตัวแปร	ลักษณะค่าของตัวแปร
1. ความเข้มแข็งของชุมชน	- ลักษณะการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน - ความซื่อสัตย์ของผู้นำในชุมชน - การได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐ

บทที่ 4

ผลการติดตามประเมินโครงการ

4.1 บทนำ

ในสารนิพนธ์บทที่ 4 นี้จะเป็นผลของการติดตามประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วยรายงานข้อมูลที่ได้จากกรอบแนวคิดทฤษฎี ซิฟท์ โมเดล (CIPP Model) ซึ่งเป็นรายงานตอนที่ 1-5 และการรายงานตามวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์และประการทั้ง 4 ประการ ซึ่งมี 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

ตอนที่ 2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ตอนที่ 3 ผลการทดลองวิธีการใหม่

ตอนที่ 4 ผลการประเมินเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

ตอนที่ 5 ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ตอนที่ 6 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ 45 ประการ อันได้แก่

6.1 เพื่อทราบว่ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติบรรลุเป้าหมายเพียงใด

6.2 เพื่อทราบว่ามิปัจจัยด้านบวกและด้านลบอะไรบ้าง ที่สนับสนุนหรือขัดขวาง

การบรรลุเป้าหมายของกองทุน

6.3 เพื่อทราบว่าได้เกิดองค์การเครือข่ายของการเรียนรู้หรือไม่ จากกระบวนการทำสารนิพนธ์ในครั้งนี้

6.4 เพื่อทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

โดยจะใช้หลักการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Evaluation) เป็นสำคัญ ดังนั้น ตัวชี้วัดหรือตัวแปรที่ผู้ประเมินไม่สามารถตั้งเกณฑ์การตัดสินค่า ดี - เลว ได้ ก็จะนำเสนอข้อมูลสภาพจริงเท่านั้น ส่วนตัวชี้วัดใดที่สมควรตั้งเกณฑ์ตัดสินค่าได้ ก็จะแสดงเกณฑ์นั้นอย่างชัดเจน ควบคู่ไปกับการเสนอข้อมูลและเสนอผลการตัดสินค่า

การประเมินบริบทของชุมชน

คำว่า “บริบท” หมายถึง “สิ่งรายล้อมหรือสภาพแวดล้อมของหน่วยระบบ” บริบทของหน่วยระบบหนึ่ง ๆ ทำหน้าที่หลายอย่างเกี่ยวกับหน่วยระบบนั้น เช่น เป็นแหล่งหน่วยระบบนั้น เช่น เป็นแหล่งก่อกำเนิดของหน่วยระบบ เป็นแหล่งที่จะได้มาซึ่งปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ และเป็นแหล่งที่รับผลผลิต ซึ่งออกมาจากหน่วยระบบ บริบทจึงมีความสำคัญคือหน่วยระบบ

ดังนั้นในการประเมินความเข้มแข็งและความยั่งยืนของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เราจึงจำเป็นต้องประเมินบริบทที่ล้อมรอบกองทุนนั้นด้วย

บริบทในที่นี้แบ่งเป็น 2 ระดับคือ

- 1) บริบทระดับประเทศ
- 2) บริบทระดับท้องถิ่น

4.2 ผลการประเมินบริบทชุมชน

4.2.1 บริบทระดับประเทศ

4.2.1.1 ความยากจนของประเทศ

สถานการณ์ความยากจนของประเทศในปัจจุบันต้องถือว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่ยังยากจนอยู่ จะสังเกตเห็นได้จากภาวะหนี้สินของประเทศไทยเองต้องตั้งงบประมาณสำหรับการชำระหนี้ดังกล่าวปีละหลายหมื่นล้านบาท และข้อที่สังเกตได้ว่าประเทศไทยยังมีความยากจนอยู่นั้นสามารถดูได้จากค่าจ้างแรงงาน ค่าครองชีพ ที่ยังอยู่ในอัตราที่ต่ำ ตลอดจนภาวะการตกงานของผู้ตกงานในประเทศ ซึ่งปีหนึ่ง ๆ มีจำนวนมาก

4.2.1.2 นโยบายพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

ซึ่งนโยบายดังกล่าวปัจจุบันทางรัฐบาลได้สนับสนุนให้มีธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจอีกทั้งธุรกิจดังกล่าวใช้เงินทุนในการลงทุนไม่สูงมากนัก

4.2.1.3 ภาวะขาดดุลการค้าของประเทศ

ปัจจุบันประเทศไทยต้องถือว่าอยู่ในภาวะการขาดดุลทางการค้า ซึ่งสังเกตได้จากการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ โดยรวมมีจำนวนสูงกว่าการส่งออกสินค้าไปยังตลาดต่างประเทศ

4.2.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

ในปัจจุบันประเทศไทยประสบกับปัญหาสภาพแวดล้อมเป็นอย่างมาก ซึ่งสังเกตได้จากรายงานการเจ็บป่วยของคนไข้ในระบบทางเดินหายใจเพิ่มมากขึ้น

4.2.1.5 ความเดือนร้อนและการเป็นหนี้สินของประเทศ

ในปัจจุบันต้องถือว่าภาวะหนี้สินของประชาชนในประเทศเป็นเรื่องที่สำคัญเรื่องหนึ่ง เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ยังมีหนี้สินเป็นจำนวนมาก ซึ่งจะเห็นได้จากการรายงานการของธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ ที่ส่วนใหญ่ทางธนาคารจะประสบปัญหา NPL เป็นจำนวนมาก ซึ่งก็แสดงให้เห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่ยังมีหนี้สินอยู่ ประสบกันในปี พ.ศ. 2540 ประเทศไทยประสบ

ปัญหาด้านเศรษฐกิจอย่างรุนแรง ค่าเงินบาทของไทยมีอัตราที่สูงมากเมื่อเทียบกับเงินตราต่างประเทศ ทำให้นักลงทุนต้องแบกรับภาวะหนี้สินเพิ่มตามไปด้วย

4.2.1.6 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

ปัจจุบันต้องถือว่ากระแสวัฒนธรรมจากต่างชาติเข้ามามีอิทธิพลต่อประเทศไทยเป็นอันมาก จะเห็นได้จากการเลือกใช้สินค้าที่ผลิตจากต่างประเทศมากขึ้น

4.2.2 บริบทระดับท้องถิ่น

4.2.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านอีซอม

หมู่บ้านอีซอมาก่อนตั้งมาแล้วเป็นเวลา 30 ปี และมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 88 ครัวเรือน ปัจจุบัน นายมงคล บุญนาที้ เป็นผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งบ้านอีซอมีประชากรทั้งสิ้น 335 คน เป็นชาย 180 คน เป็นหญิง 155 คน

4.2.2.2 สภาพปัจจุบัน บ้านอีซอมีสภาพเป็นพื้นที่โล่งแจ้ง ลักษณะที่ดินเป็นที่สำหรับทำการเกษตร มีพื้นที่เป็นที่สูงและที่ลุ่มแบ่งตัวอยู่เป็นส่วน ๆ ปัจจุบันประชาชนเริ่มมีความหลากหลายด้านอาชีพ เช่น เลี้ยงวัว, ปลูกผัก, ทำสวน, รับจ้างทั่วไป ฯลฯ แต่ส่วนใหญ่ก็ยังต้องถือว่าอาชีพหลักของชุมชนก็คือ การเกษตร การปลูกข้าวโพด อ้อย ถั่วเขียว ทำสวนผลไม้

4.2.2.3 ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน ปัจจุบันประชาชนยังมีรายได้จากการทำไร่ข้าวโพดเป็นส่วนใหญ่และต้องถือว่าเป็นรายได้หลัก ความเป็นอยู่ของประชาชนปานกลางและมีการจ้างงานอยู่เป็นระยะ ๆ

4.3 ผลการประเมินโดยภาพรวม

4.3.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและการแนะนำส่งเสริมผู้

4.3.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าหน่วยระบบ A

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้าน บ้านอีซอพบว่าเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาลในการตั้งกองทุนหมู่บ้าน ชาวบ้านส่วนใหญ่ต่างมีความเข้าใจในระดับหนึ่ง เนื่องมาจากการทราบข้อมูลจากการแถลงนโยบายเมื่อมีการหาเสียงในการเลือกตั้ง เมื่อมีการกระทำให้เป็นรูปธรรมออกมา ชาวบ้านก็มีความเข้าใจมากขึ้นตามลำดับและต่างเห็นด้วยกับนโยบายดังกล่าว

2) เงิน 1 ล้านบาท พบว่า ได้มีการโอนเงินเข้าบัญชีหมู่บ้านภายหลังที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ ซึ่งในความเข้าใจของชาวบ้านส่วนใหญ่มีแนวคิดที่รัฐให้มาบริหารหมุนเวียนในหมู่บ้าน และเมื่อถึงกำหนดต้องส่งเงินคืน

3) คณะกรรมการกองทุน พบว่า มีข้อกำหนดจากส่วนราชการกำหนดให้มีคณะกรรมการทั้งหมด ตั้งแต่ 9 – 12 คน โดยมาจากการคัดเลือกของประชาชนในชุมชนเป็นผู้เสนอ แต่ทั้งนี้ต้องตรวจสอบคุณสมบัติก่อนว่าอยู่ในเกณฑ์หรือไม่ เมื่อได้รับเลือกเข้ามาแล้ว คณะกรรมการก็ต้องมีหน้าที่ความรับผิดชอบต่อกองทุนในเรื่องต่าง ๆ ตามข้อกำหนด

4) เงินที่ผู้กู้ชำระคืน กองทุนหมู่บ้านอีซอม กำหนดระยะเวลาการชำระคืนเมื่อครบกำหนด 1 ปี โดยอนุมัติเงินแก่สมาชิกในเดือน มีนาคม พ.ศ. 2545 ซึ่งเวลาที่ผ่านมาได้ 6 เดือน ดังนั้นจึงยังไม่มีสมาชิกรายใดชำระเงินคืน

5) ผู้สมัครขอู้ กองทุนหมู่บ้าน บ้านอีซอม มีสมาชิกทั้งหมด 56 คน มีผู้ยื่นคำขอกู้เงินกับกองทุนทั้งหมด 42 ราย ซึ่งรวมยอดให้กู้เป็นเงิน 758,000 บาท

4.3.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน พบว่ากองทุนหมู่บ้านอีซอม ได้เปิดโอกาสให้แก่ผู้กู้ที่จะกู้เงินจากกองทุน แต่ทั้งนี้ต้องสมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนก่อนจึงจะมีสิทธิ์ขู้ได้ และผู้ที่จะขู้ต้องมีผู้ที่ตกลงทำค้ำประกันให้อย่างน้อย 2 คน

2) นโยบายการอนุมัติให้กู้มีความยุติธรรมเพียงใด พบว่าการอนุมัติเงินกู้ให้แก่สมาชิกบ้านอีซอมนั้นสมาชิกได้รับจัดสรรไม่เท่ากัน เนื่องจากคณะกรรมการมีเกณฑ์ในการพิจารณาอยู่แล้ว

3) มีการแนะนำวิธีการทำธุรกิจให้แก่ผู้กู้เพียงใด พบว่า ในการแนะนำผู้กู้นั้นคณะกรรมการแนะนำและส่งเสริมที่จะให้สมาชิกผู้เงินไปลงทุนได้คดขยอิสระ แต่ว่าให้ดูแลตอบแทนและความเสี่ยงของการลงทุนด้วย

4) มีความจริงจังกต่อการถวถตามและรับชำระหนี้เพียงใด พบว่า ปัจจุบันยังไม่ครบกำหนดให้ชำระคืน ดังนั้นจึงยังไม่มีกรถวถหนี้ แต่อย่างใด

5) การทำบัญชีมีความเหมาะสมเพียงใด พบว่า การทำบัญชีกองทุนหมู่บ้านอีซอม เป็นการทำบัญชีที่เหมาะสมเข้าใจง่าย ตรวจสอบรายละเอียดได้ตลอดเวลา

6) มีการช่วยหาตลาดเพื่อจำหน่ายผลผลิตของผู้กู้เพียงใด พบว่า ในส่วนของการตลาด ทางคณะกรรมการกองทุนไม่ได้ช่วยหาตลาดให้แต่อย่างใด

7) ในการประชุมคณะกรรมการมีการจดบันทึกดีเพียงใด พบว่า ในการประชุมแต่ละครั้ง มีการจดบันทึกเป็นอย่างดี มีการจัดเป็นวาระการประชุม มีการรับรองผลการประชุม

8) กรรมการและผู้ที่เกี่ยวข้องมีความตั้งใจแน่วแน่ที่จะพัฒนากองทุนเพียงใด พบว่า คณะกรรมการมีความตั้งใจดี แต่ก็มีส่วนน้อยที่บางครั้งก็ไม่ให้ความร่วมมือ

4.3.1.3 ตัวชี้วัดผลผลิตในหน่วยระบบ A ซึ่งแบ่งออกได้ 3 ด้านดังนี้

1) ผลโดยตรง ซึ่งมีตัวแปรดังนี้

1. จำนวนผู้กู้ พบว่า บ้านอิซฮอมมีผู้กู้ทั้งหมด 42 ราย
2. ยอดเงินให้กู้ พบว่า ยอดเงินโดยรวมที่ขอกู้ทั้งหมดเป็นเงิน

758,000 บาท

2) ผลกระทบโดยตรง

1. จำนวนผู้ที่ได้ พบว่า จากจำนวนผู้ขอกู้ทั้งหมด 42 ราย ปรากฏว่าคณะกรรมการอนุมัติให้กู้ทั้งหมด 42 ราย

2. จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน พบว่า สมาชิกจะต้องจ่ายเงินตั้งจะสะสมรายเดือน ๆ ละ 20 บาท และยังมีเงินหุ้นอีกเดือนละ 10 บาท ดังนั้นทุนสะสมของหมู่บ้านจะเพิ่มขึ้นทุกเดือน

3. การขยายกิจการของผู้กู้ พบว่า เมื่อได้รับเงินไปแล้ว ผู้กู้ไม่ได้มีการขยายกิจการแต่อย่างใด เนื่องจากข้อจำกัดของเงินที่ได้รับอนุมัติเพียง 20,000 บาทเท่านั้นจึงไม่เพียงพอสำหรับการขยายกิจการ

4. การเกิดกิจการใหม่ในท้องถิ่น พบว่า จากการเกิดกองทุนหมู่บ้าน ไม่ทำให้เกิดกิจการใหม่ในท้องถิ่น แต่อย่างใด ส่วนใหญ่จะนำมาลงทุนในกิจการเดิม

3) ผลกระทบทางอ้อม

1. กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง พบว่า กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพมากขึ้น เนื่องจากได้รับความร่วมมือจากสมาชิกและคณะกรรมการเป็นอย่างดี

2. ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้ พบว่า ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้เพิ่มขึ้น เช่น กลุ่มทำสวน, ปลูกผัก, เลี้ยงวัว

3. ท้องถิ่นมีเครือข่ายด้านการตลาด พบว่า เครือข่ายการตลาดถึงแม้จะมีแต่น้อยมาก ส่วนใหญ่การตลาดยังอยู่กับกลุ่มบุคคลเดิม หรือ พ่อค้าคนกลางที่มารับซื้ออยู่ก่อนแล้ว

4. ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ พบว่า ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้น สังเกตได้จากการเลือกการลงทุนที่ความเสี่ยงต่ำ เช่น การเลี้ยงสัตว์

4.3.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย

4.3.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

1) ประสิทธิภาพของการดำเนินงานกิจการของผู้กู้ พบว่า ผู้กวยังคงใช้ประสพการณ์แบบเดิมที่ผ่าน ๆ มา ยังไม่มีการทดลองประสพการณ์แบบใหม่

- 2) ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือญาติ พบว่า ผู้กู้ส่วนใหญ่จะมีฐานะพอมีอยู่มีกิน ไม่ลำบากมากสามารถพึ่งตนเองได้
- 3) ผู้กู้มีหนี้สินกับนายทุนนอกระบบเพียงใด พบว่า จำนวนผู้กู้ที่ขอู้เงินกองทุน ประมาณ 80% มีหนี้สินอยู่กับนายทุน
- 4) หนี้สินธนาคารของผู้กู้ พบว่า หนี้ธนาคารนั้นผู้กู้ส่วนใหญ่จะมีหนี้อยู่กับธนาคารเพื่อการเกษตร ซึ่งประมาณ 80% ของผู้กู้
- 5) อาชีพหลักของผู้กู้ พบว่า ผู้กู้ส่วนใหญ่มีอาชีพหลักด้านการเกษตรทำไร่ข้าวโพด, ปลูกอ้อย
- 6) รายได้ของครอบครัว พบว่า ในครอบครัวของผู้กู้รายได้ส่วนใหญ่จะมาจากการขายผลผลิตการเกษตร และการรับจ้างทั่วไป
- 7) ประสบการณ์ในการดำเนินการ พบว่า กิจการของผู้กู้ส่วนใหญ่เป็นการเกษตร ดังนี้ผู้กู้จึงมีประสบการณ์เป็นอย่างดี

4.3.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าในหน่วยระบบ B พบว่า

- 1) เงินที่กู้มาได้ พบว่า เงินที่กู้มาได้ส่วนใหญ่จะเก็บไว้ก่อนเนื่องจากต้องรอรระยะเวลาประกอบกิจการหรือลงทุนตามฤดูกาล แต่ก็มีส่วนที่นำเงินที่กู้มาได้ไปใช้ในอภวัตอุปสงค์
- 2) สถานที่ และวัตถุดิบ พบว่า สถานที่และวัตถุดิบของการลงทุนส่วนใหญ่จะเป็นวัตถุดิบที่มีอยู่แล้ว เช่น ความพร้อมด้านสถานที่ ที่ดิน
- 3) เทคนิควิธีการทำงาน พบว่า อาชีพส่วนใหญ่เป็นการทำการเกษตร ดังนั้นเทคนิคซึ่งไม่ซับซ้อนส่วนใหญ่ จะอาศัยประสบการณ์
- 4) กำลังทำงาน พบว่า ส่วนใหญ่ถ้าเป็นงานเล็กน้อย เจ้าของกิจการทำเอง นอกเหนือไปจากการไม่มีเครื่องมือ จึงมีการจ้างเครื่องจักรมาช่วย

4.3.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

- 1) การทำกิจการอย่างถูกวิธี พบว่า ในการลงทุนทำกิจการของผู้กู้ได้ดำเนินการอย่างถูกวิธี แต่จะประสบผลสำเร็จหรือไม่นั้นต้องรอผลต่อไปอีก
- 2) การหาตลาดที่ดี พบว่า การหาตลาดที่ดีสำหรับผู้กู้นั้นก็มีการแสวงหาตลาดอยู่เสมอ แต่ส่วนใหญ่ตลาดจะเป็นเจ้าหนี้ของผู้กู้นั่นเอง
- 3) การหาวัตถุดิบที่ดี พบว่า ผู้กู้อย่างไม่มีมีการหาวัตถุดิบที่ดีเท่าที่ควร
- 4) การทำบัญชี พบว่า บัญชีของผู้กู้ส่วนใหญ่จะไม่ค่อยมีการคิดกัน
- 5) การวิเคราะห์ประเมิน พบว่า ผู้กู้อาจไม่ได้ทำการวิเคราะห์ไว้ล่วงหน้าแต่อย่างใด

4.3.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B

1) ผลโดยตรง

1. รายได้เป็นเงิน พบว่า ผู้กู้จะมีรายได้จากการขายสินค้าของตนเอง
2. ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ

2) ผลกระทบโดยตรง

ผู้กู้ได้ขายกิจการ พบว่าผู้กู้ไม่มีการขายกิจการแต่อย่างใด เนื่องจาก การลงทุนเป็นภาคการเกษตรเสียส่วนใหญ่

4.4 ผลการทดลองวิธีการใหม่

วิธีการเลี้ยงไก่สามสายพันธุ์ พบว่า

จากการสังเกตและสอบถามพบว่า ข้อดีของไก่สามสายพันธุ์ คือไก่โตได้เร็วกว่าไก่พื้นบ้าน เมื่อนำมาทดลองเลี้ยงแบบให้อาหารเป็นประจำ โดยขังไก่ไว้ในเล้ากึ่งปล่อย สามารถช่วยลดต้นทุน และประหยัดหัวอาหารไก่ได้น้ำหนัก ขายได้ราคา

4.5 ผลการประมวลผลเทคนิควิธีการทำธุรกิจของผู้กู้

จากการประมวลผลเทคนิควิธีการทำธุรกิจของผู้กู้คือ การทำสวน การปลูกผัก การปลูกข้าว โปด และการเลี้ยงวัวเนื้อ

4.5.1 อาชีพทำสวนผลไม้ปัจจัยนำเข้าที่ดีได้แก่

4.5.1.1 ผู้ประกอบการนำเงินทุนจากการกู้ยืมเงินหมู่บ้านและเงินส่วนตัวสมทบ ทำให้ผู้ลงทุนมีเงินทุนมากพอ

4.5.1.2 ผู้ประกอบการมีแปลงหรือสวนผลไม้อยู่แล้ว

4.5.1.3 ผู้ประกอบการมีอุปกรณ์เครื่องมือ โดยที่ไม่ต้องจ้างแรงงานหรืออุปกรณ์จากผู้

อื่น

4.5.1.4 ผู้ประกอบการมีการหาตลาดรองรับผลผลิตไว้แล้วล่วงหน้าก่อนเริ่มลงมือ

ปฏิบัติ

4.5.2 กระบวนการที่ดีได้แก่

4.5.2.1 ผู้ประกอบการมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอน และวิธีการทำสวนผลไม้อยู่แล้วเป็นอย่างดี

4.5.2.2 ผู้ประกอบการเลือกใช้วัตถุดิบได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับช่วง และความต้องการของพืชและไม้สวน

4.5.2.3 มีการบันทึกขั้นตอนเพื่อติดตามผล

4.5.3 ผลผลิตที่ได้จาก

- 4.5.3.1 ทำให้ทราบขั้นตอนการปฏิบัติงาน
- 4.5.3.2 ช่วยลดต้นทุนการใช้สารเคมี
- 4.5.3.3 ได้ผลผลิตที่ได้คุณภาพ
- 4.5.3.4 มีตลาดรองรับผลผลิตอย่างพอเพียง

4.6 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

4.6.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

4.6.1.1 การเกิดกองทุน

กองทุนหมู่บ้านอีซอ่มสามารถจัดตั้งกองทุนได้สำเร็จ และสามารถบริหารงานโดยคณะกรรมการกองทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้โดยการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ และจากความร่วมมือของประชาชนในชุมชนบ้านอีซอ่มเอง

4.6.1.2 การบริหารกองทุน

การบริหารงานกองทุนหมู่บ้านของบ้านอีซอ่มจากการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม พบว่า มีระบบการบริหารงานที่เป็นระบบ ซึ่งต้องถือได้ว่า การบริหารงานนี้บรรลุตามวัตถุประสงค์

4.6.1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง

กองทุนบ้านอีซอ่มมีการสร้างการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเองมากขึ้นกว่าเดิม สังเกตได้จากความหลากหลายด้านการประกอบอาชีพของสมาชิกที่กู้เงินจากกองทุน ดังนั้นถือได้ว่าชุมชนบ้านอีซอ่มได้มีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง

4.6.1.4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ

จากการประเมินโครงการพบว่า กองทุนหมู่บ้านอีซอ่มมีแนวโน้มในการสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจมากกว่าแต่ก่อน พิจารณาได้จาก การรวมกลุ่มของกลุ่มอาชีพมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกลุ่มอาชีพมากขึ้น และการรวมตัวเพื่อต่อรองในการจำหน่ายผลผลิต

4.6.1.5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็ง

จากการประเมินโครงการดังกล่าวพบว่า ชุมชนบ้านอีซอ่มมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งพิจารณาได้จากการรวมกลุ่มอาชีพ การทดลองทำธุรกิจแบบใหม่ ๆ บางประการและรวมถึงการได้รับความช่วยเหลือในกรณีเหตุฉุกเฉินจากกองทุนอย่างรวดเร็ว

4.6.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ขัดขวางและส่งเสริมการบรรลุตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้น

4.6.2.1 ปัจจัยด้านบวก

พบว่าปัจจัยด้านบวกที่ช่วยสนับสนุนส่งเสริมการบรรลุเป้าหมายของโครงการก็คือ การเสียสละแรงกายแรงใจของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน การได้รับความร่วมมือจากประชาชนในชุมชนเอง ซึ่งให้ความร่วมมือเข้ารับฟังการประชุมชี้แจงงานของกองทุนเป็นประจำ

4.6.2.2 ปัจจัยด้านลบที่ขัดขวางต่อการบรรลุตามวัตถุประสงค์โครงการ

จากการเก็บข้อมูลกองทุนตลอดระยะเวลาหนึ่งพบว่า ปัจจัยด้านลบที่ขัดขวางการบรรลุเป้าหมายกองทุนดังกล่าว ส่วนใหญ่เกิดจากการละเลยหน้าที่ของคณะกรรมการเพียงบางคนเท่านั้น และการไม่ให้ความร่วมมือของสมาชิกกองทุนบางรายเช่นเดียวกัน และนอกจากนั้นอุปสรรคที่ขัดขวางต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการก็คือ การไม่ดำเนินการตามวัตถุประสงค์เมื่อได้รับอนุมัติเงินจากกองทุน หรือการดำเนินการผิดวัตถุประสงค์ที่ขอ

4.6.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้

พบว่า จากการประเมินโครงการที่ผ่านมา ผู้วิจัยได้รับทราบข้อมูลด้านการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ดังนี้คือ มีการรวมกลุ่มสนทนาระหว่างกลุ่มอาชีพมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน ซึ่งส่วนนี้จะช่วยทำให้สมาชิกได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกันด้วย ดังนี้จึงถือได้ว่าชุมชนบ้านอีซอ่มได้มีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้

4.6.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

4.6.4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

พบว่า การบรรลุวัตถุประสงค์ในส่วนของความเข้มแข็ง สันเกตุว่าชุมชนบ้านอีซอ่มมีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ มีการจ้างงานจากการประกอบกิจการจากการขอกู้เงินกองทุน ซึ่งสามารถช่วยเหลือผู้ว่างงานได้ส่วนหนึ่ง และจากผลการคิดดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 1 บาทต่อเดือน ยังช่วยให้สมาชิกในชุมชนไม่ต้องแบกรับภาระเรื่องดอกเบี้ยมากจนเกินไป ทำให้สมาชิกมีเงินเหลือส่วนหนึ่งสำหรับการลงทุนและการใช้จ่ายตามความจำเป็น ดังนี้จึงสรุปได้ว่าชุมชนมีความเข้มแข็งขึ้น

4.6.4.2 ความเข้มแข็งในทัศนคติของประชาชน พบว่าในทัศนคติของสมาชิกกองทุนต่าง

เห็นพ้องต้องกันว่ากรณีกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาทจะช่วยให้เกิดการลงทุน การจ้างงาน จะช่วยให้มีการประกอบอาชีพเพิ่มมากขึ้น ชาวบ้านจะมีรายได้ และสมควรได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลโดยเท่าเทียมกัน ซึ่งจะสามารถช่วยให้ความเป็นอยู่ของคนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ดังนี้ ถือว่าชุมชนย่อมมีความเข้มแข็งในทัศนะของประชาชน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน บ้านอีซ่มหมู่ที่ 5 ต. โป่งตาลอง อ.ปากช่อง จ. นครราชสีมา สามารถสรุปผลได้ดังต่อไปนี้

5.1 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

5.1.1 จากวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการทำให้ทราบว่าผลการดำเนินการของกองทุนหมู่บ้าน และ ชุมชนเมืองของแต่ละท้องถิ่นบรรลุตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด

5.1.2 จากวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ ทำให้ทราบถึงปัจจัยด้านบวก และ ปัจจัยด้านลบ ที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารจัดการกองทุน

5.1.3 จากวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ ทำให้ทราบว่ายังมีแนวทางอื่นๆ ที่สามารถดำเนินกิจการและประกอบกิจการในรูปแบบอื่นๆ ได้

5.1.4 จากวัตถุประสงค์การประเมินโครงการ ทำให้ทราบว่าการทำสารนิพนธ์ทำให้สามารถเชื่อมโยงสื่อการเรียนรู้ในระดับต่างๆ ได้

5.1.5 จากวัตถุประสงค์การประเมินโครงการ ทำให้ทราบถึงตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนว่ามีอะไรบ้าง ที่สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นได้

5.2 วิธีดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน บ้านอีซ่มมีวิธีการดังต่อไปนี้

5.2.1 ดำเนินการศึกษาเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้าน บ้านอีซ่มหมู่ 5 ว่ามีเป้าหมายอย่างไร และใช้วิธีการใดดำเนินการบริหารกองทุน

5.2.2 ดำเนินการศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านอีซ่ม และทำการเก็บบันทึกข้อมูลเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

5.2.3 ดำเนินการประเมินโครงการโดยใช้การประเมินเชิงระบบ แบบ CIPP Model เพื่อกำหนดตัวชี้วัดตลอดจนตัวแปรต่างๆ ที่มีผลต่อการดำเนินงานของกองทุนแล้วทำการบันทึกข้อมูล

5.2.4 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการใช้วิธีการดังกล่าว โดยแยกข้อมูลต่างๆ ออกเป็นส่วนๆ บันทึกลงใน บร. แบบเก็บข้อมูล

5.2.5 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้และสรุปผลการประเมินโครงการ

5.2.6 จัดทำรายงานในรูปแบบของการทำวิจัย โดยการจัดพิมพ์เป็นสารนิพนธ์ที่มีหน่วย กองทุนหมู่บ้าน บ้านอิซอมเป็นหน่วยในการศึกษา

5.3 ผลการดำเนินงาน

5.3.1 ผลการดำเนินงานในหน่วยระบบ A หรือ การบริหารจัดการแนะนำส่งเสริมผู้ กอง กองทุนหมู่บ้าน บ้านอิซอม มีขั้นตอนและวิธีการดังจะกล่าวต่อไปนี้เป็นคือ มีการแนะนำวิธีการการเลือกการ ลงทุนแก่สมาชิกกองทุนที่ขอู้เงินกองทุน แนวทางการดำเนินธุรกิจหรือประกอบกิจการที่มีความ เสี่ยงต่ำ ทั้งนี้ เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาการลงทุน

5.3.2 ผลการดำเนินงานในหน่วยระบบ B หรือการดำเนินการของผู้กู้แต่ละราย กองทุนหมู่บ้าน บ้านอิซอม มีขั้นตอนและวิธีการดังจะกล่าวต่อไปนี้เป็นคือ แนะนำให้ผู้กู้แต่ละรายพิจารณา ถึง ความพร้อมของคนที่จะเลือกลงทุนประกอบกิจการ รวมการให้พิจารณาถึงความพร้อมในด้านวัตถุดิบ ที่มีอยู่แล้วและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ประ โยชน์ต่อการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละรายได้

5.3.3 ผลการทดลองวิธีการใหม่ หรือ การทดลองการผลิตในรูปแบบใหม่ของสมาชิกผู้กอง กองทุนหมู่บ้าน บ้านอิซอม พบว่าทางคณะกรรมการกองทุนได้ทำการแนะนำสมาชิกกองทุน ให้หันมา ลงทุนในสิ่งที่สามารถควบคุมการผลิตได้ อย่างเช่น การปลูกพืชผักโดยการรดน้ำแทนการรอน้ำฝน ธรรมชาติ การเลี้ยงสัตว์ การเลี้ยงไก่สามสายพันธุ์ เป็นต้น

5.4 อภิปรายผล

5.4.1 การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้าน บ้านอิซอม มีดังต่อไปนี้

5.4.1.1 การเกิดกองทุน พบว่า การจัดตั้งกองทุนของบ้านอิซอมเกิดจากความร่วม มือจากหลายฝ่ายด้วยกันก็คือ จากหน่วยงานข้าราชการซึ่งมีเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการเข้าไปดำเนินการ และสังเกตการณ์ในการคัดเลือกคณะกรรมการชุดต่างๆ จากความร่วมมือเป็นอย่างดีของประชา ชนในชุมชน ที่เข้าฟังการแจ้งข้อมูล และร่วมคัดเลือกคณะกรรมการจนครบตามกำหนดการจัดตั้งก่อ กองทุน

5.4.1.2 การมีระบบบริหารกองทุน พบว่า การบริหารงานกองทุนบ้านอิซอมจาก การเข้าร่วมสังเกตการณ์ด้วยตนเอง เห็นว่าการบริหารกองทุนมีระบบอยู่ในระดับหนึ่ง เนื่องจากขั้น ตอนการดำเนินงานกองทุนแต่ละขั้นตอนมีการทำบันทึกและมีหลักฐานที่สามารถตรวจสอบความถูก ต้องได้อีกทั้งยังมีการคัดเลือกผู้ที่มีความสามารถเข้ามาทำการบริหารงานกองทุนอีกด้วย

5.4.1.3 มีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง พบว่า สมาชิกกองทุนบ้านอิซอม ภายหลังจาก การได้รับอนุมัติเงินกู้แล้ว สมาชิกนำเงินไปลงทุนในรูปแบบใหม่ จากเดิมที่เน้นไปในทางการ เกษตรตามฤดูกาล ก็หันมาทำธุรกิจและประกอบการในรูปแบบใหม่เพิ่มขึ้นอย่างเช่น สมาชิกนำเงินกู้

มาซื้อวัวเลี้ยง เพื่อผลตอบแทนระยะสั้นก่อนถึงฤดูกาลทำการเกษตรในฤดูกาล มีการปลูกผักสวนครัว โดยใช้การรดน้ำแบบสปริงเกอร์ แทนการรอฟันธรรมชาติ

5.4.1.4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมพบว่า ในอดีตการประกอบธุรกิจของสมาชิกในชุมชนเป็นแบบตัวใครตัวมัน ซึ่งในปัจจุบัน ก็ยังเป็นเช่นนั้นอยู่ซึ่งการสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจยังไม่ดีเท่าที่ควร ขาดการรวมกลุ่มเพื่อรวมสร้างโอกาสทางการผลิต ผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ และ ไม่มีการรวมกลุ่มเพื่อร่วมทุนทำธุรกิจที่อาศัยเงินทุนจากสมาชิกด้วยกัน

5.4.1.5 การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชน พบว่า ชุมชนบ้านอีซอ่ม ศักยภาพของชุมชนยังคืออยู่ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากพฤติกรรมของการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และวิถีการดำรงชีวิตของคนในชุมชน ซึ่งต่างถ้อยที่ถ้อยอาศัย มีการเอื้อเพื่อเอื้อแผ่ มีการแลกเปลี่ยนสิ่งของช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

5.4.2 ปัจจัยที่ด้านบวกและลบที่ขัดขวางและส่งเสริมการดำเนินงาน

5.4.2.1 ปัจจัยด้านบวก พบว่ามีปัจจัยที่ส่งเสริมต่อการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและสามารถช่วยให้กองทุนมีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็วก็คือ การร่วมมือของคณะกรรมการกองทุนและความร่วมมือจากสมาชิกในชุมชนเองที่เข้ารับฟังการชี้แจงข่าว งานของกองทุนอยู่เป็นประจำ การมีคณะกรรมการทำงานกองทุนหรือบริหารกองทุนที่มีความเข้าใจในระบบงานกองทุน ได้เป็นอย่างดี

5.4.2.2 ปัจจัยด้านลบ พบว่า มีปัจจัยที่ขัดขวางต่อการดำเนินงานของกองทุนอยู่บางประการก็คือ คณะกรรมการบางคนยังขาดความรับผิดชอบหน้าที่ เท่าที่ควรในบางโอกาสก็ไม่เข้าร่วมประชุม เมื่อมีการขออนุมัติหรือลงมติของกรรมการทำให้งานเดินไปอย่างล่าช้า และในส่วนของสมาชิกกองทุนบางท่านก็ขาดประชุม เมื่อต้องมีการลงมติหรือขอเสียงสนับสนุนคั้งนี้งานของกองทุนก็ไม่สามารถดำเนินการไปได้อย่างทันท่วงที และที่สำคัญก็คือ ภาระหนี้สินที่สมาชิกต้องแบกรับที่มีต่อสถาบันการเงินหรือต่อเงินทุน เมื่อมีการอนุมัติเงินส่วนหนึ่งก็ไม่ได้นำไปใช้อย่างตรงตามวัตถุประสงค์

5.4.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้ พบว่า ชุมชนบ้านอีซอ่มจากการสังเกตการณ์ด้วยตนเองได้รวมตัวกันในลักษณะอาชีพ 3 รูปแบบ ซึ่งก็มี กลุ่มอาชีพทำสวน กลุ่มอาชีพเลี้ยงสัตว์ และกลุ่มอาชีพปลูกผัก ซึ่งกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้ได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้กันอยู่เป็นประจำมีการลงมือปฏิบัติจริง

5.4.4 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

สังเกตได้ว่าตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในพื้นที่เป้าหมายซึ่งถ้ากล่าวถึงทัศนะคติของสมาชิกในชุมชนที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน ชาวบ้านส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาสาระของกองทุนหมู่บ้านเท่าที่ควร

5.4.5 ผลโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ

5.4.5.1 ผลโดยตรง จากการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านพบว่า กระทบโดยตรงต่อกองทุนก็คือการนำเงินกู้ไปใช้นอกเหนือจากวัตถุประสงค์ที่ทำการขอกู้บางรายก็ไม่ได้ลงทุนจริงตามคำขอกู้

5.4.5.2 ผลกระทบต่าง ๆ จากการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านอีซอม พบว่ามีผลกระทบต่าง ๆ ทั้งผลกระทบโดยตรงอย่างเช่น การมีเงินทุนลงทุนทำให้สามารถมีแนวทางการลงทุนใหม่ ๆ และผลกระทบโดยอ้อม การเป็นการทำลายการช่วยเหลือตนเองของชุมชนเนื่องจากสมาชิกหวังที่จะได้รับเงินกู้เพื่อนำไปใช้ในกิจการต่าง ๆ จึงขาดความกระตือรือร้นเท่าที่ควร

5.5 ข้อเสนอแนะ

จากการทำการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน บ้านอีซอม ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะและแนวทางการปฏิบัติที่ต้องการนำเสนอต่อไปนี้

5.5.1 เกี่ยวกับการบริหารกองทุน

จากการประเมินพบว่าการบริหารกองทุนเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการทุกคนที่ได้รับเลือกให้เข้าไปทำหน้าที่บริหาร เมื่อพบว่ามีคณะกรรมการบางคนไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควรหรือเป็นเหตุให้การบริหารงานกองทุนเป็นไปอย่างล่าช้า สมควรที่จะมีมาตรการที่เด็ดขาดลงโทษคณะกรรมการอย่างเช่น การปลดจากการเป็นคณะกรรมการหรือตัดสิทธิให้มีสิทธิในการลงมติในที่ประชุม

5.5.2 เกี่ยวกับการสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ

จากการประเมินพบว่า การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจของสมาชิกในชุมชนยังมีน้อยมาก ขาดการรวมกลุ่มอาชีพที่ผลิตสินค้าประเภทเดียวกัน อย่างเช่น กลุ่มผู้ปลูกผัก ควรมีการรวมกลุ่มเพื่อรวมตัวกันหาแนวทางในการจัดจำหน่ายสินค้าของตนเอง หรือเพื่อการต่อรองราคาผลผลิต

5.5.3 เกี่ยวกับการนำเงินที่ได้รับอนุมัติไปใช้ตามโครงการที่ขอกู้

จากการประเมินพบว่าสมาชิกบางรายเสนอโครงการขอกู้ต่อคณะกรรมการ เมื่อได้รับอนุมัติเงินแล้ว แต่ไม่นำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่ขอกู้ หรือไม่ประกอบกิจการตามที่เสนอโครงการไว้เลย เมื่อปรากฏเช่นนี้ สมควรที่จะมีการลงโทษหรือเอาผิดต่อผู้ขอกู้ดังกล่าวในลักษณะของการเรียกเงินคืนในทันที หรือตัดสิทธิการขอกู้ครั้งต่อไป

5.5.6 เกี่ยวกับการค้นคว้าวิจัยต่อไปหรือเพิ่มเติม

จากการประเมินสมควรที่จะให้ทำการเสนอผลการดำเนินงานกองทุนเป็นระยะ ๆ เพื่อเป็นการตรวจสอบผู้กู้เงินว่าได้นำเงินไปลงทุนจริงตามที่ขอกู้ไว้หรือไม่

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือการดำเนินงานสำหรับคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัดและอำเภอเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านอิซอม. 2544. ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านอิซอม. นครราชสีมา.
- สถาบันราชภัฏ, สำนักงาน. 2544. ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ.
- เฉลียว นูร์กิตติ. 2543. เอกสารประกอบการสอนวิชาการวิจัยยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับปริญญาโทสาขายุทธศาสตร์การพัฒนา เรื่อง “ความหมายและขอบเขตของยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น”. บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏเพชรบุรี.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี